

Digitaliseringsminister Nikolai Astrup
Kommunal- og moderniseringsdepartementet
postmottak@kmd.dep.no

Oslo, 6. februar 2019

Norsk Arkivråd (NA) gratulerer med utnevnelsen som digitaliseringsminister. En slik post har vi ønsket oss en stund og vi har forventninger både til hva en digitaliseringsminister bør ha i sitt mandat og hva en da kan utrette.

NA er landets største faglige interesseorganisasjon for dokumentasjonsforvaltning og arkiv med våre om lag 1200 medlemmer som representerer mer enn 600 forskjellige virksomheter i både offentlig og privat sektor. Våre medlemmer er spesialister på hvordan vi skal lagre og forvalte digital dokumentasjon og arkiv som skapes i dag. Mange som ikke jobber med dette fagfeltet tenker at arkiv er papir som historikere, forskere og slektsgranskere er interessert i og at det har lite med utvikling av Altinn og andre felleskomponenter å gjøre. De synes at arkiv som en del av digitaliseringen handler om å få skannet mye av papiret som i dag bevares hos Riksarkivet for å kunne gjøre det tilgjengelig i Digitalarkivet.no og stusser når vi sier at våre medlemmer forvalter en sentral del av den digitale transformasjonen. Grunnen til at vi mener medlemmene i NA forvalter en sentral del av digitaliseringen er at måten vi forvalter den digitale dokumentasjonen og arkivene som skapes i virksomhetene ligger til grunn for mulighetene for deling og gjenbruk av dokumentasjon. Dermed er en helhetlig forvaltning av digital dokumentasjon og arkiv grunnleggende for å lykkes med digitaliseringen av Norge. Dokumentasjonsforvaltning og arkiv er primært ikke kultur!

Alle offentlige virksomheter har en plikt til å dokumentere sine beslutninger og handlinger, grunnlaget for dem og prosessen frem mot dem. Dette er grunnlaget for gjennomsiktigheten, informasjonsfriheten og kontrollen med myndighetsutøvelsen demokratiet vårt bygger på. Tilgang til dokumentasjon og arkiv er også grunnlaget for egen effektivisering av virksomheten da det gir innsikt i egne handlinger, kan gjenbrukes og sikrer virksomhetens interesser. Regjeringens mål for digitalisering er at åpen offentlig informasjon og dokumentasjon, innenfor rammer av godt personvern, skal gi bedre tjenester og næringsutvikling. Moderne offentlige digitale tjenester skal bygge på tilgang til pålitelig og fullstendig dokumentasjon. NAs innspill til ny digitaliseringsstrategi som ble sendt til KMD i slutten av desember 2018, utdyper hvorfor vi mener at den måten dokumentasjon og arkiv sikres på i virksomhetene i dag ikke er tilstrekkelig. Blant annet handler det om at sikring av dokumentasjon av arbeidsprosesser skjer som et tillegg til gjennomføringen av arbeidsprosessene. I sin undersøkelse av arkivering og åpenhet i statlig forvaltning i 2017¹ avdekker Riksrevisjonen at betydelige mengder av dokumentasjon aldri blir journalført og arkivert. Rapporten avslører at grunnen til dette er lite brukervennlige og effektive systemer for arkivering. NA mener at

¹ <https://www.riksrevisjonen.no/rapporter-mappe/no-2016-2017/arkivering-og-apenhet-i-statlig-forvaltning/>

funnene må medføre at funksjonalitet for sikring av dokumentasjon blir obligatorisk når staten gir retningslinjer, utvikler eller anskaffer IT løsninger og når de tar i bruk fellesløsninger og felleskomponenter i prosesser både innenfor og på tvers av virksomhetene. Ansvaret for å arkivere fra løsninger og prosesser som brukes på tvers av virksomheter, forvaltningsnivå og sektorer kan legges til et utpekt organ og ikke måtte lagres hos hver enkelt aktør i prosessen fordi dette ikke lengre er nødvendig når arkivet er digitalt. Løsninger som skal ivareta innsyn og offentlighet, slik som elnnsyn, bør ikke begrenses til å kunne hente fra en type system. Informasjon som det kan kreves innsyn i skapes og lagres i svært mange systemer og løsninger hos virksomhetene. Arkiverket har utviklet Digitalarkivet til å bli en viktig kilde til skannede arkiv og bør utvides til også å kunne sikre tilgang til avlevert digitalt skapt materiale.

NA synes det er gledelig at digitaliseringsministeren har fått ansvar for både IKT-politikken i KMD i tillegg til å overta styret av arbeidet med elektronisk kommunikasjon i SD samt styret av IKT-relaterte oppgaver i NFD. En sektorovergripende minister kan sikre at det ikke utvikles sektorspesifikke og overlappende løsninger men at løsninger utviklet for en sektor utnyttes videre i en annen. På akkurat samme måte som NA argumenterer for at dokumentasjonsforvaltning er en helt nødvendig bestanddel av helhetlig informasjonsforvaltning i enhver virksomhet, forutsetter vi at en digitaliseringsminister argumenterer for det samme i hele offentlig sektor. Digitaliseringsrundskrivnet slo fast allerede i 2016 at "den enkelte virksomhet skal ha oversikt over hvilke data den håndterer, hva dataene betyr, hva de kan brukes til, hvilke prosesser de inngår i, og hvem som kan bruke dem (informasjonsforvaltning)".² NA frykter at mange virksomheter har kommet kort i dette arbeidet og at signaleffekten av en digitaliseringsminister som skal tenke overordnet og helhetlig, og som vi tolker er minister for digitaliseringen i alle sektorer som for eksempel helse, velferd, skatt og kommunal, kan bli veldig sterk.

I forbindelse med ny personvernforordning har en rekke lover og forskrifter blitt oppdatert for å ta opp i seg personvernkravene. Den samme bevisstheten kreves i en digital vask av regelverket som stiller krav til dokumentasjon. Et utvalg for å revidere arkivloven har vært i arbeid i lang tid og skal levere sin innstilling til kulturministeren 1.mars i år. Vi håper at også digitaliseringsministeren finner interessante punkter i rapporten fordi arkiv er mye mer enn kultur. Arkiv består av data, dokumentasjon og informasjon som det er nødvendig å forvalte for å nå målene regjeringen har satt seg i digitaliseringen.

Vi ønsker deg lykke til!

Vennlig hilsen
Anja Jergel Vestvold
Styreleder
Norsk Arkivråd

² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/digitaliseringsrundskrivnet-2016/id2522147/>